

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

(א) זכיה ג: ושי"ן,
(ב) פסחים לו: מכות י:ו;
טבאדרין קוב"ג: ו
[קדושין כג:]
(ד) [קדושין כג:]
(ה) [ע"ע חסד' דיעומת
ע"ג. ד"ה ואסורים לזרים
ר"א] (ד) פ"ב אמר רש
לקיש כ"ל"ג: (ו) [קדושין
כג: ד:]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ועולה וכו'
ואם כהן בעלמא הוא.
ע"י מנחת עו ע"כ כשה
ד"ה ומנחת עו: בא"ד ברוב
כ"כש ובלח כס'. קשה לי
הא כתיב מנינו גם כלה בעל
מנ"ה ברוב ואם מן
כשאו מנינו גם מדרבנן
בעל כס' דהא דמיומה
כתיב ה"ה מנינו וז"ל
דלמא דלמית ה"ה מנינו
מנינו בע"כ ובימי כשה
למה דק"ל כה"ל דלמית
כמה שמה דהוק:

מוסף רש"י

ואסורים לזרים. בלא
(תרגום ח"ה). והן נכסי
בהן. לקדש בהן אם האשה
ולקח דמיתה עבדים
וקרקעות ובהמה טמאה
(שם וביבות ג:). אבל מעשר
לא ניתן אלא לזכיה ושמיה
וסיכה ואין אשה מתקדשת
כל וסמך משה כ"מ כתיב ברוב
מעשר ממון גבוה הוא.
ואש"ג קדושה הוא לגבי
תורה וביכורים אפ"ה
חשיב ליה (ביבות שם).
ועולים באחד ומאה.
אבל כפחות אין עולין אלא
כל המולין אסור לזרים
(תרגום ח"ה). אבל מעשר בעל
ברוב ולא בני אחד ומאה
(ביבות ג:). ועי' פ"ג
הריצה ידים. לפי ששם
עושה שלישי וידים גזרו
עליהם ומוחל שני. לפיכך
ספקות אמר התורה אם לא
נתן (תרגום ח"ה) ועי' פ"ג
חילת ידים אפילו הן
פירות, דקמח ידים עניות
הן מדרבנן וספקות אמר
התורה, אבל מעשר וחילין
ק"ל (חולין ק:). הניטל דין
לפירות היה זה מנפין הכות
(ביבות ג:). והייחא
שמש. אם נמחל שומא
לדוריתא ועבד, אינו אוכל
בתרומה עד שיעריב שמשו,
דימנות (עד:). לפיכך
מתקיל (תרגום ח"ה) בעול
יום מותר במעשר ואסור
בתרומה (ביבות ג:). מה
שארין בהן במעשר. אין
מימה ואין חומש ואין אסור
לזרים, שהרי כל עמנו נאכל
לזרים, וחומש שמוסף
בפדינו לא איירי הכא
בחומש כי הוא גושה, דאין
בתרומה פדיון, ונכסי
הדיוט נמי לא הוי לקנות בו
עבדים וקרקעות, ללא ניתן
אלא לזכיה ושמיה וסיכה,
ואין ענין חילת ידים שאין
הני ספקו בו לעשות שלישי
ואינו טעון הערב שמש,
דק"ל טבל ועלה אוכל
מעשר, ומקראי ליתנין לה
בימנות פרק הערל (תרגום
ח"ה). וכל דבר שיש לו
מתירין אפילו בארץ לא
בטיל. ואש"ג דמדאורייתא
הו כתיב בעול דכתיב חמי
רכיב לטומ, אחרון רבנן
הוא רש לו מתירין לאחר
ומן לא יאכלנו באסור על
ידי בטול (ביצה ג:).

ואסורים לזרים. בלא יאכלנו. ואסורין למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר דאפי' אסור ליכא: והן נכסי כהן. לקדש בהן אם האשה משא"כ במעשר. סתם משנה כרבי מאיר דלמרי' מעשר ממון גבוה הוא והמקדש בו לא קידש: ועושים רחלים ידים. לפירות שהידים טמאות שניות גזרו בהן רבנן ושני עושה שלישי בתרומה מה שאין כן במעשר שאין טעון רחיצת ידים לפירות דלמרי מר הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח והכי מוקמי' לה בחגיגה ב' פ' שני (דף יח:). והערב שמש. לטומאה לדאורייתא משא"כ במעשר דלמרי מר טבל ועלה אוכל במעשר ומקרא ליתנין לה בימנות בפרק הערל (דף עד:). ועולין באחד ומאה. לרבינן אחד ומאה לטבל ואין בטליון ברוב משא"כ במעשר דבטיל ברוב ולא בני אחד ומאה. ועל כרחק במעשר שאין לו תקנתא לא בפדייה ולא להעלותו לירושלים קאמר רבנן דאין אית ליה תקנתא אמרו רבנן דאין שיש לו מתירין לא בטיל והכא כגון שנטמא דלית ליה תקנתא באכילה ואין זו שזה פרוטה ללאו בר פדייה הוא אם איתא לדחוקיה כו': ולגבי פרומה. משנה זו במסכת בכורים (פ"ג מ"א) שניה הלכך חשיבותא לידה קא מני ואילו קולו דידה שמהא היא עולה ומעשר אינו עולה: לא ס"ד. ללא בטיל כלל אלא ודאי בעיל ברוב קאמר: ושנכנס לירושלים ויאל. לקמן מפרש דלית ליה תקנתא לא באכילה ולא בחילול: דלא פריק. לא פדה מעשר עד הנה שיהו מעות מעשר כד: וניסי מעשר. שזה חזי פרוטה: ונלרף. יביאנו אלל המעורב ויאמר המעורב חוה מחוללים על פרוטה זו ואשתכח דיש לו מתירין: דאורייתא ודרבנן לא מאטרפי. לתפוס פרוטה זו בקדושת מעשר שהמעורב מן התורה בטל ברוב דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דלמרו היכא דיש לו מתירין לא ליטביל הלכך אין אסור מעשר צוה אלא מדרבנן הילכך אין מנלטרף עם זה לתפוס פדיונו נמנל שזה חזי פרוטה שהיא נאכל בלא חילול אבל דחוקיה מעות הראשונות כבר נתפסו: וניסי. חזי שזה פרוטה דמעשר שני של דמאי הלכות מעם הארץ דאסורו ופדיונו דרבנן דמדאורייתא כל אדם נאמן על המעשרות: דלמא אסי לאסוי ודאי. ואז נמנל שזה חזי פרוטה שאינו מעורב נאכל בלא חילול: וניסי שפי פרוטות. נחוש: ויחלל עליהן מעשר שזה פרוטה ומחלה. ונחלליה להאי מעורב על הארץ חזי פרוטה יחילא דהויא ליה כדחוקיה: מי פברת שזה פרוטה ומחלה. מעשר: הפסח שפי פרוטות. בקדושה דנמלי הארץ לאיטרופי בהדייהו שכבר נתפסו: פרוטה הפסח שזה פרוטה. מן המעשר: האי פרוטה. גזירת במעשר: לא הפסח. לפרוטה שניה. ואש"ג המעורב בו יטרף להשלים הדר הוה ליה דאורייתא ודרבנן. ואם זאת לומר דחוקיה נמי היכי משכחת שיש עודף על ידי מי נתפס משכחת ליה במחלל מעשר בסקל שלם או בשקל או באיסר שאפי' לא היה המעשר שזה אלא שלש פרוטות נתפס כל האיסר: וניסי איסר שלם. ויחלל עליו מעשר כפחות מדמיו: גזירה דלמא אסי לאסוי כ' פרוטות. ומעשר בפרוטה ומחלה ונמנל שזה חזי פרוטה נאכל בלא חילול הלכך טוב לו שיטבל ברוב: וליעיליה. עם מעורבו ויאכלנו לירושלים: וניפריק. קס"ד ציש בו שזה פרוטה נמי קאמר: ואפי'

ואסורים לזרים. פת"י דמשום מעשר קתני לה לאשמעי' דאפי' איסורא ליכא ומיהו במסכת חלה (פ"א מ"ט) לא מנינו לפרשו הכי דתנן התם החלה והצבורים חייבין עליהם מימה וחומש ואסורים לזרים ולא קתני מה שאין כן במעשר וי"ל כדמפרש בירושלמי ואסורים לזרים אפילו חזי שיעור או דאורייתא או דרבנן דפליגי רבי יוחנן ור"ל בפרק בתרא דיומא (דף עד.) ואין לפרש דאסורה לזרים אפי' על ידי פדיון דבפרק הערל (בימות דף עד.) אמר רבין לה פדיון שיריהו:

ועולה באחד ומאה. נספרי דריש ממקדשו ממנו תרומה עולה באחד ומאה ועלה וכלאי הכהן באחד ומאהים דמתוך שכלל איסורו כפל עלייתו וסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא תרומה ועלה וכלאי הכהן בעלמא כ' ברוב ציש וכלל כס' כשאר איסורין דבפרק הנזקין (גיטין דף נד:). גבי נפלו ונתפלצו קאמר והא הכא דמדאורייתא בטל ברוב ובפי' כל השבט (שולח דף קטו: ושם ד"ה ומה) ובפי' כל עולין (פסחים דף נד: ומה) ילף איסור הנאה צבצר בחלב מק"ו דערלה ולא פריך מה לערלה שכן כריכה אחד ומאהים להתבטל ובפרק הערל (בימות ד' עד:). דחשיב מחפ"ו דהוי בתרומה ולא במעשר ולא חשיב אחד ומאה והתם נמי א"ר ר' יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה: באחד ומאה. עולין מאיסור להיתר ולוקחים מדה אחת ונותנים לכהן דתנן במסכת ערלה (פ"ג מ"א) תרומה ותרומת מעשר עולין בק"ל וזריך להרים הערלה וכלאי הכהן במאמ"י ואחד ואין ריך להרים וטעמא דריך להרים טפי בתרומה ובשאר איסורים מפרש בירושלמי משום גזל השבט פירוש כהן: (לעיל) ור"ן נכסי בהן. שיליה ביכורים תנן למה אמרו נכסי כהן ליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה משא"כ במעשר דתנן בפרק קמא דמ"ש (מ"י) אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ממעשר שני ומימה דבפ' בתרא דמעשר שני (מ"ג) תנן לא נתמי ממנו למת לא לקחתי ממנו לרון ותכריכים למת משמע הא לחי דומיא דמת שרי אלמא שרי ליקח בגדים וי"ל דהיא דבפרק בתרא דמ"ש (מ"ג) איתא כר' יהודה דלמרי' ממון הדיוט הוא אי נמי תרוייהו כר' יהודה ונגדים דוקא שהגוף נהנה מהם שרי אבל עבדים אסורים מיתורא דקרא אי נמי תרוייהו כר"מ ומן התורה שרי לקנות כל מיני ומדרבנן הוא דאסור והא דלמרי בירושלמי לא נתמי ממנו למת למאי אי ליקח לרון ותכריכין הא לחי נתמי בתמיה אלא לסיכה היא דרשה אסמכתא בעלמא היא למאי דאסירא מדרבנן ומוקי לה בסיכה אבל אמת הוא דלמרי למעוטי לרון ותכריכין דתנן בשיליה פירקין דמעשר שני והא דלמרי פרק הערל (בימות דף עד.) ושם מנין למעשר שני שנטמא שמונת לסקן ממנו שנאמר לא נתמי אחוהו דבר ששזה לחיים כו' ואימא לרון ותכריכין ה"פ להא לחודיה אבל סיכה אסורה שמבערו בטומאה הוי כמו אכילה ומשני ממנו מגופו של מעשר משמע

[וע"ע חסד' דימות ע"ג. ד"ה נכסי:]
ומעונין רחיצת ידים. אפילו למגע דלילו לאכילה אף למעשר טעון כדלמרי ב' השוחט (חולין דף נג:). כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים אסור בתרומה ומותר במעשר דברי ר"מ ואמרינו אסורין: ור"ה דבר שיש לו מתירין. ואש"ג תרומה נמי יש לו מתירין בשאלה כדלמרי ב' הגזר (מדים דף נט.) וי"ל כדלמרי התם כהקומץ רבה (מנחות דף נה.) קאמר רבי שמעון שזרי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ואמר לי רבי טרפון לך וקח בשוק ועשר עליו ולא גזרין דלמא אחי לאתויי ודאי וי"ל דהתם ליכא למגור דלמא אחי לאתויי ודאי דיעד שפיר דאין מפרשינן מן החיוב על הפטור אבל הכא לא אסיק אדעתיה דלא מאטרפי דאורייתא ודרבנן: דלמא אתי פרוטות. ואש"ג והא דתנן (מ"ש פ"ג מ"ח) הפורט סלע ממועות מ"ש אלמא מחללין מעשר על פרוטות ואש"ג אותו פחות משוה פרוטה אוכל בלא חילול וי"ל דמיתאי איסר בהדייהו ואש"ג דלמא מיתאי פרוטות לזד כדגור הכא וי"ל דהתם לא טעי דיעד דחזי פרוטה לא תפסה אבל הכא טעי דלא מסיק אדעתיה דאורייתא ודרבנן לא מאטרפי: ויעי' ר"ה ד' פריך הכי דאייירי ברחוק מירושלים הרבה ומקרי בהכי אין לו מתירין אבל הכא דקתני משנכנס לירושלים ויאל משמע אפי' לא יאל אלא פסיקא אחת ואמאי ולעיליה: כרבי

צ א מיי פ"ו מהל'
תרומות הל' ה פ"ד
מהל' ביכורים הל' טו
[ופט"ו מהל' מאכלות
אסורות הל' יגן:]
צא ב מיי פ"ד מהל'
ביכורים הל' ד:
צב ג מיי פ"ג מהל'
תרומות הל' א פ"ד
מהל' ביכורים הל' טו:
צג ד מיי פ"א מהל'
תרומות הל' א [ופ"ח
מהל' אבות הטומאות
הל"ס]:

צד ה מיי פ"ו מהל'
תרומות הל' ב פ"ו:
מהל' מעשר שני הל' יא:
צה ו מיי פ"ג מהל'
מעשר שני הל' א [ו
הב' ח והל' ד ופ"ו שם
הל' יא]:
צו ז מיי פ"א מהל' י"ט
הל' ב ופ"ו מהל'
מאכלות אסורות הל' ט י
טו"ע"י פ"י קב ספי'
ה:

צז ח מיי פ"ו מהל'
מעשר שני הל' טו:
צח י מיי פ"ב שם הל' ח
ופ"א הל' ג סג
עשין קא [וטע"ע י"ד ס'
שלח ספיך קתני]: